SKLEP KOMISIJE

z dne 15. maja 2013

o državni pomoči SA.33728 (12/C), ki jo Danska namerava izvesti za financiranje nove večnamenske dvorane v Københavnu

(notificirano pod dokumentarno številko C(2013) 2740)

(Besedilo v angleškem jeziku je edino verodostojno)

(Besedilo velja za EGP)

(2014/297/EU)

EVROPSKA KOMISIJA JE –

ob upoštevanju Pogodbe o delovanju Evropske unije in zlasti prvega pododstavka člena 108(2) Pogodbe,

ob upoštevanju Sporazuma o Evropskem gospodarskem prostoru in zlasti člena 62(1)(a) Sporazuma,

po pozivu vsem zainteresiranim stranem, naj predložijo pripombe v skladu z zgoraj navedenim členom ([1]), ter ob upoštevanju njihovih pripomb,

ob upoštevanju naslednjega:

1. **POSTOPEK**

(1) Danski organi so 7. decembra 2011 po fazi pred priglasitvijo Evropski komisiji priglasili ukrep za financiranje nove večnamenske dvorane v Københavnu. Komisija je glede predlaganega ukrepa prejela dve pritožbi in 21. decembra 2011 danske organe v obliki zahtevka za informacije pozvala, naj pojasnijo vprašanja, navedena v pritožbah. Danski organi so odgovorili 6. februarja 2012.

(2) V dopisu z dne 22. marca 2012 je Komisija Danski sporočila, da bo glede te pomoči začela postopek v skladu s členom 108(2) Pogodbe.

(3) Sklep Komisije o začetku postopka preiskave je bil objavljen v *Uradnem listu Evropske unije* ([2]). Komisija je pozvala vse zainteresirane strani, naj predložijo svoje pripombe.

(4) Komisija je prejela pripombe šestih zainteresiranih strani. Posredovala jih je Danski in ji dala možnost odgovora; njene pripombe je prejela v dopisih z dne 26. julija in 15. avgusta 2012.

(5) Danski organi so dodatna pojasnila predložili decembra 2012 in januarja 2013. Izbrani upravljavec je prav tako predložil dodatna pojasnila januarja 2013. Poleg tega so danski organi na zahtevo pojasnili vprašanja, ki jih je sprožil članek, objavljen v danskem časopisu, v zvezi z večnamensko dvorano.

(6) Danski organi so z dopisom z dne 6. marca 2013 umaknili nepovratna sredstva regije Hovedstaden (tj. regija glavnega mesta Danske/regija glavnega mesta Københavna) iz priglasitve ([3]).

(7) Danski organi so zagotovili jezikovno opustitev in soglašajo, da bo odločitev sprejeta v angleškem jeziku kot verodostojnem jeziku.

2. **OPIS UKREPA**

(8) Mesto København namerava zgraditi večnamensko dvorano, ki bo primerljiva z dvoranami v mednarodnem prostoru. Gostila bo lahko glasbene, kulturne in športne prireditve na visoki mednarodni ravni. V tej dvorani bo prostora za 15 000 sedežev.

([1]) UL C 152, 30.5.2012, str. 12.
([2]) Glej opombo 1.
([3]) Glej odstavek 13 odločitve o začetku postopka, UL C 152, 30.5.2012, str. 12.

(9) V Københavnu obstajajo tudi druge dvorane, ki so namenjene predvsem nogometu, vendar danski organi trdijo, da te niso dovolj prilagodljive, da bi v Københavnu pritegnile mednarodne športne, glasbene in zabavne prireditve. Omeniti je treba zlasti „Parken“, stadion v središču Københavna (domače prizorišče FC Københavna, ki se uporablja tudi za velike predstave/koncerte z do 45 000 gledalci). V bližini se nahajajo tudi druge dvorane, na primer v Malmöju na Švedskem.

(10) Glavni stranki (v nadaljnjem besedilu: stranki), ki sta vključeni v projekt večnamenske dvorane, sta mesto København in Realdania (zasebna fundacija) ([4]). Tretji akter, By & Havn (v lasti mesta Københavna (55 %) in danske države (45 %)), bo zagotovil brezplačno pravico do uporabe zemljišča, na katerem naj bi bila zgrajena večnamenska dvorana.

(11) Po mnenju danskih organov je glede na prejšnje neuspešne poskuse, da bi se večnamenska dvorana zgradila na zasebno pobudo, jasno, da v Københavnu dvorana ne bo zgrajena, če projekt ne bo deležen javnega sofinanciranja.

2.1 FINANCIRANJE GRADNJE DVORANE

(12) Stranki bosta v skupnem lastništvu vzpostavili „družbo Arena“, katere namen bosta izgradnja in last večnamenske dvorane ter upravljanje sporazuma o upravljanju (upravljanje večnamenske dvorane bo prevzel ločen subjekt, kot je pojasnjeno v nadaljevanju). Izvajalec gradnje bo izbran prek javnega razpisa.

(13) Ocenjuje se, da bodo skupni stroški načrtovanja in izgradnje večnamenske dvorane znašali približno 1 100 milijonov DKK (148 milijonov EUR) ([5]). Projekt večnamenske dvorane bo financiran z lastniškim kapitalom strank in z zunanjim financiranjem kredita. Vsaka od strank bo za kapital družbe Arena prispevala 325 milijonov DKK (43,7 milijona EUR) (skupaj 650 milijonov DKK), s čimer bosta pridobili po 50 % lastništva. Zunanje financiranje v višini 345 milijonov DKK (46,4 milijona EUR) se bo krilo s posojili po tržnih pogojih z odplačilno dobo 30 let. Odbor Elitefacilitetsudvalget ([6]) bo za financiranje izgradnje večnamenske dvorane prav tako prispeval 15 milijonov DKK (2 milijona EUR).

(14) By & Havn bo zagotovil pravico do brezplačne uporabe zemljišča, na katerem naj bi bila zgrajena večnamenska dvorana, za prvih 40 let. Po 40 letih bo družba Arena plačevala najemnino po tržnih cenah.

2.2 DELOVANJE IN UPORABA DVORANE:

(15) Družba Arena bo upravljala sporazum o upravljanju, vendar bo dejansko upravljanje večnamenske dvorane prevzel ločen subjekt, ki bo izbran v odprtem in preglednem postopku javnega naročanja ([7]). Upravljavec bo moral zagotoviti, da bo večnamenska dvorana brez razlikovanja dostopna vsem uporabnikom po tržnih cenah.

(16) Po razpisnem postopku je danski sektor skupine Live Nation Entertainment pridobil pravico do upravljanja z dvorano za 30 let. Skupina Live Nation Entertainment je največja družba na svetu, ki se ukvarja z glasbenimi in zabavnimi prireditvami v živo, ter na vsakem ozemlju deluje prek lokalnih družb.

(17) Upravljavec mora za pravico do upravljanja dvorane družbi Arena plačevati letno fiksno določeno najemnino (fiksno določeno plačilo neodvisno od števila prireditev) v višini (*)[…] ([8]) in spremenljivo najemnino v višini […]. Poleg tega mora upravljavec v skladu z zakupno pogodbo plačevati […], s čimer dejansko plačuje vse variabilne stroške dvorane.

([4]) Čeprav si Realdania prizadeva zagotoviti donosnost svojih dejavnosti, pa fundacija ni podjetje, ki skuša doseči največji dobiček, ampak dobrodelna ustanova, ki svojo nalogo opisuje kot: „izboljšati kakovost življenja za skupno dobro z grajenim okoljem“, glej tudi www.realdania.dk.

([5]) Skupni stroški 1 100 milijonov DKK vključujejo obresti na posojila ter indeksacije in plač, predvidenih do leta 2015.

([6]) Elitefacilitetsudvalget je odbor, katerega namen je dvig kvalitete športnih objektov na mednarodno raven s ciljem, da se bodo v njih gostili športni dogodki na mednarodni ravni. Delno ga financira danska država.

([7]) Danski organi so potrdili, da razpisni postopek v zvezi s sporazumom o upravljanju temelji na preglednih, objektivnih in nediskriminatornih pogojih ter zahtevah, pri čemer je relativna teža vsakega merila določena vnaprej, in da je cena pomemben kriterij pri skupni oceni.

(*) *[…]: za informacije v oklepajih velja obveznost poslovne skrivnosti.*

([8]) Letna najemnina za prvo leto izvajanja pogodbenih pogojev je […] ali drug znesek, ki se določi na podlagi posebne formule, določene v zakupni pogodbi (glej klavzulo 1.1; letna najemnina za prvo leto izvajanja pogodbenih pogojev bo […] na leto, nato pa se letna najemnina vsako leto prilagodi glede na indeks; glej klavzulo 8 zakupne pogodbe).

(18) Poleg tega bo imela družba Arena prihodke od parkirišč, danski organi pa so zagotovili, da so bili vsi sporazumi v zvezi s parkirišči dogovorjeni in sklenjeni na podlagi tržnih zakonitosti. Predvideno je, da bo povezava med zunanjim financiranjem in najemnino, ki jo bo plačeval upravljavec, takšna, da bodo prejeti dohodki lahko krili zunanje financiranje.

(19) Prvih 10 let delovanja bo nacionalna športna zveza DIF ([9]) zagotavljala tudi operativna nepovratna sredstva v višini 5 milijonov DKK (672 000 EUR) letno. V zameno bo imela DIF pravico do uporabe dvorane za mednarodna športna prvenstva in druge športne prireditve. Po mnenju danskih organov naj DIF za uporabo dvorane upravljavcu plačuje tržno najemnino.

2.3 RAZLOGI ZA ZAČETEK POSTOPKA

(20) Komisija je v odločitvi o začetku formalnih preiskav ugotovila, da na nobeni ravni (izgradnja, upravljanje in uporaba) ni bilo mogoče izključiti selektivne ekonomske prednosti in da je projekt morda prejemal državno pomoč. Poleg tega bi javno sofinanciranje večnamenske dvorane zelo verjetno povzročilo izkrivljanje konkurence ali jo vsaj ogrožalo ter bi vplivalo na konkurenco in trgovino med državami članicami. V navedeni fazi je imela Komisija tudi pomisleke, da bi bilo mogoče predlagani projekt na vseh treh ravneh, na katerih je mogoče dodeliti pomoč (izgradnja, upravljanje in uporaba), šteti za združljivega z notranjim trgom na podlagi člena 107(3)(c) Pogodbe.

3. **PRIPOMBE ZAINTERESIRANIH STRANI**

(21) Kot je bilo že omenjeno, je Komisija glede predlaganega ukrepa prejela dve pritožbi, ki obe trdita, da bo projekt večnamenske dvorane izkrivljal ali ogrožal konkurenco na področju prireditvene industrije, zlasti na trgu gostovanja komercialnih srednjih in velikih zabavnih dogodkov v živo, ter vplival na trgovino med državami članicami, saj bo upravljavec konkuriral upravljavcem dvoran v drugih državah članicah.

(22) Prejete pripombe v korist večnamenske dvorane so poslale zainteresirane strani regije Københavna: (i) Sport Event Denmark (neprofitna organizacija); (ii) Team Danmark (javna samoupravna institucija, odgovorna za celoten razvoj danskega elitnega športa), ter (iii) Horesta in WonderfulCopenhagen (turistični organizaciji).

(23) Eden od pritožnikov gre v oceni projekta še korak dlje, in sicer trdi, da bi ta predstavljal državno pomoč, ki ni združljiva z notranjim trgom zaradi svojega izkrivljajočega učinka na konkurenco med mesti za gostovanje komercialnih srednjih in velikih zabavnih dogodkov v živo (tudi v sosednjih predelih Švedske in celo Nemčije), ki bi še povečal nevarnost vertikalnega zapiranja trga […]. Pritožnik prav tako dvomi o izjavi danskih organov, da bo prišlo le do omejenega prekrivanja z obstoječimi objekti ter da bo večnamenska dvorana privabljala v København dogodke, ki jih ni mogoče izvesti v trenutno obstoječih objektih.

(24) Drugi pritožnik opozarja tudi na škodljive učinke na konkurenco na področju prireditvenega trga v regiji Öresund, zlasti glede koncertov mednarodnih umetnikov, ter dvomi v pravilnost razpisnega postopka za upravljanje dvorane.

(25) Po članku v zvezi z večnamensko dvorano, ki je bil objavljen v danskem časopisu, je Komisija prejela nekaj dodatnih pripomb.

4. **PRIPOMBE DANSKE**

(26) Danski organi še vedno menijo, da pri predlaganem ukrepu ne gre za državno pomoč, pri čemer se nanašajo na predhodno prakso Komisije, ko se pod nekaterimi pogoji pomoč za infrastrukturo ne razlaga kot državna pomoč v smislu člena 107(1) Pogodbe, in da je treba vprašanje državne pomoči oceniti ločeno za vsako od različnih ravni posebej (lastništvo, upravljanje in uporabniki).

(27) Danski organi svoje argumente osredotočajo na, po njihovem mnenju, pomanjkanje gospodarske koristi in trdijo, da nobena od strank, ki so vključene v projekt, zaradi javnega sofinanciranja ne bo imela finančnih koristi, bodisi neposrednih ali posrednih.

([9]) DIF je krovna organizacija 61 športnih zvez s skupno več kot 1,6 milijona članov v približno 10 700 športnih društvih. Poleg tega, da je DIF pristojna za elitne in rekreativne športe, pa sestavlja tudi danski nacionalni olimpijski komite in je s tem odgovorna za sodelovanje Danske na olimpijskih igrah.

(28) Če bo ugotovljeno, da projekt večnamenske dvorane vključuje državno pomoč, danski organi trdijo, da bi ga bilo treba šteti za združljivega z notranjim trgom na podlagi člena 107(3)(c) Pogodbe. Trdijo, da je treba upoštevati zlasti naslednje:

— gre za nedelovanje trga (projekt ne bi bil realiziran brez javnega sofinanciranja),

— javno sofinanciranje je omejeno na nujno potrebno za uresničitev projekta,

— financiranje je namenjeno izključno ustanovitvi (izgradnji) objekta, saj bo nadaljnje delovanje potekalo po tržnih pogojih,

— gradnja takšnih objektov predstavlja tipično odgovornost države do prebivalstva, in

— večnamenska dvorana bo le v zelo omejenem obsegu konkurirala za dogodke, ki bi se sicer verjetno odvijali na drugih krajih v Københavnu, saj bo zagotavljala druge zmogljivosti.

(29) Danski organi so poleg tega predložili poročilo neodvisnega podjetja za gospodarsko svetovanje Copenhagen Economics o pozitivnih in negativnih vplivih večnamenske dvorane na konkurenco ter trgovino, ki na kratko ugotavlja, da javno sofinanciranje prinaša precejšnje izboljšanje gospodarske blaginje in le skromne ali celo zanemarljive protikonkurenčne učinke.

(30) Poleg tega so danski organi na zahtevo pojasnili vprašanja, ki jih je sprožil članek, objavljen v danskem časopisu, v zvezi z večnamensko dvorano.

5. **OCENA POMOČI**

5.1 OBSTOJ POMOČI V SKLADU S ČLENOM 107(1) POGODBE

(31) V skladu s členom 107(1) Pogodbe „je vsaka pomoč, ki jo dodeli država članica, ali kakršna koli vrsta pomoči iz državnih sredstev, ki izkrivlja ali bi lahko izkrivljala konkurenco z dajanjem prednosti posameznim podjetjem ali proizvodnji posameznega blaga, nezdružljiva z notranjim trgom, kolikor prizadene trgovino med državami članicami“.

(32) Da se priglašeni projekt opredeli kot državna pomoč, mora izpolnjevati naslednje kumulativne pogoje: 1. pomoč mora biti dodeljena iz državnih sredstev; 2. podjetjem mora zagotavljati gospodarsko prednost; 3. prednost mora biti selektivna in izkrivljati konkurenco ali pomeniti nevarnost njenega izkrivljanja, ter 4. pomoč mora vplivati na trgovino znotraj Skupnosti.

(33) V zvezi z zahtevo, da mora biti pomoč odobrena iz državnih sredstev in jo je mogoče pripisati državi, je v tem primeru ta pogoj očitno izpolnjen, saj bodo mesto København ter drugi javni organi (glej spodaj) prispevali neposredna nepovratna sredstva in zemljišče, na katerem naj bi bila dvorana zgrajena. Taki javni organi so del države, zato se za njihova sredstva šteje, da jih je mogoče pripisati državi.

(34) Državno financiranje gradnje večnamenske dvorane lahko pomeni pomoči, če povzroči selektivno prednost za posebne gospodarske dejavnosti. V skladu s sodbo Sodišča v zadevi letališča *Leipzig/Halle* ([10]) pomeni v tem okviru financiranje postavitve infrastrukture za komercialne dejavnosti državno pomoč, če so izpolnjene vse zahteve člena 107(1). Po oceni Sodišča bi gospodarski značaj kasnejše uporabe infrastrukture določil naravo gradnje. V tem primeru se bo dvorana uporabljala za zagotavljanje storitev na trgu, torej tudi za gospodarsko dejavnost. Zato je treba preveriti, ali bodo različni akterji, ki sodelujejo pri projektu, deležni državne pomoči.

Gradnja dvorane

(35) Danski organi priznavajo, da projekt večnamenske dvorane ne bi bil izveden prek samih tržnih sil in da je za izvedbo potrebno javno sofinanciranje, kar je pokazal tudi poizkus gradnje večnamenske dvorane leta 2009, ki zaradi pomanjkanja potrebnih sredstev ni bil uspešen ([11]).

([10]) Sodba z dne 19. decembra 2012 v Zadevi C-288/11, *Mitteldeutsche Flughafen AG in Flughafen Leipzig Halle GmbH* proti *Komisiji*.

([11]) Leta 2009 je mesto København v postopku javnega razpisa zasebnim strankam, ki bi gradile večnamensko dvorano, ponudilo ugodno posojilo. Zmagovalna družba ni uspela zagotoviti potrebnega dodatnega financiranja, zaradi česar je bil razpis marca 2010 umaknjen.

(36) V zvezi z zahtevo, da mora biti pomoč odobrena iz državnih sredstev in jo je mogoče pripisati državi, je ta pogoj v zvezi s financiranjem s strani mesta København in dodelitvijo zemljišča s strani By & Havn (v lasti mesta København in danske države) očitno izpolnjen. Mesto København in danska država nedvomno sta javna organa, ki uporabljata sredstva v lasti in/ali pod nadzorom države.

(37) Tudi nepovratna sredstva (za gradnjo večnamenske dvorane) odbora Elitefacilitetsudvalget (odbor z namenom dviga kvalitete športnih objektov na mednarodno raven s ciljem, da se bodo v njih gostili športni dogodki na mednarodni ravni), ki se sicer vsaj delno financira s strani danske države, predstavljajo državna sredstva. Statut odbora Elitefacilitetsudvalget določa Ministrstvo za kulturo, ki ima za obdobje financiranja z odborom Elitefacilitetsudvalget tudi sklenjeno izvedbeno pogodbo. Tako je glede financiranja, ki ga prejme od danske države in bi ga v zameno uporabil/doniral za izpolnjevanje svojih nalog, njegovo delovanje mogoče pripisati državi.

(38) Državni prispevek za gradnjo dvorane, vključno z odobritvijo zemljišča in nepovratnih sredstev odbora Elitefacilitetsudvalget, daje družbi Arena (lastniku večnamenske dvorane) gospodarsko prednost, ki je potrebna za izgradnjo večnamenske dvorane, ki pod tržnimi pogoji ne bi bila zgrajena. Ker so zadevna sredstva očitno državna sredstva in je odločitev o dodelitvi sredstev mogoče pripisati državi, so izpolnjena tudi vsa druga merila državne pomoči (glej v nadaljevanju preučitev izkrivljanja konkurence in vpliva na trgovino znotraj Unije med državami članicami). Zato državni prispevek predstavlja državno pomoč za družbo Arena.

(39) Vendar pa v zvezi z nepovratnimi sredstvi zveze DIF danski organi trdijo, da pri teh plačilih ne gre za državna sredstva. Zveza DIF prejme velik del svojih prihodkov iz letne dodelitve nepovratnih sredstev danske države (iz prihodkov danskega trga iger na srečo), vendar tudi iz drugih (nejavnih) virov. V skladu s predpisi zveze DIF se upravni organi volijo, ne da bi na to kakor koli vplivali javni organi in brez vplivanja na posamezne odločitve, ki jih sprejmejo upravni organi zveze DIF. Tako niti danska država niti noben drug javni organ ne vplivajo na odločitve, ki jih sprejema zveza DIF. Poleg tega gre pri letnem znesku, ki ga plačuje zveza DIF, za plačilo rezervacije dvorane za posebno uporabo, ki je v lastnem interesu zveze DIF in v skladu z lastno odločitvijo zveze, da sklene sporazum o plačilu rezervacije dvorane. Posledično po mnenju danskih organov plačil zveze DIF ni mogoče pripisati državi in jih zato ni mogoče šteti za pomoč v smislu člena 107(1) Pogodbe.

Upravljanje dvorane

(40) Za upravljanje dvorane je bil po navedbah danskih organov opravljen javni razpis, pri čemer so bili v celoti upoštevani predpisi EU o javnih naročilih, upravljavec pa je bil izbran na podlagi odprtega, preglednega in nediskriminatornega postopka javnega razpisa, v katerem je imela cena (finančni in trgovinski pogoji) relativno vrednost približno 75 %. Vse zainteresirane strani so imele enake možnosti potegovanja za upravljalno pogodbo, naročilo pa je bilo oddano ponudniku z najboljšo ponudbo.

(41) Razpis je bil aprila 2011 objavljen na veliko mestih ([12]). V okviru projekta je v Københavnu potekal tudi dan odprtih vrat za vse zainteresirane strani.

(42) Vse zainteresirane strani so prejele informacijski memorandum in predizbirni vprašalnik ([13]). Vse strani, ki so predložile odgovore na predizbirni vprašalnik, so s tem izpolnile zahteve projektnih partnerjev in so bile povabljene k napredovanju v prvo fazo oddaje ponudb, ki je potekala junija 2011. V prvi fazi so bile predložene tri ponudbe, dva ponudnika pa sta bila uvrščena v ožji izbor za drugo stopnjo in sta kasneje predložila ponudbi. Ovrednotenje teh dveh ponudb je privedlo do pogodbe z družbo Danish Venue Enterprise (ki je del družbe Live Nation Entertainment) ([14]). Ovrednotenje je vključevalo moč finančne ponudbe, pravne pogoje, zahteve za objekte, storitve ter izročljivost in tveganje. Obe ponudbi sta bili dobri, vendar je izbrani upravljavec v večini kategorij dosegel višje število točk, zlasti je ponudil fiksno določeno najemnino, ki je bila znatno višja od druge ponudbe.

(43) Izbrani upravljavec bo plačeval najemnino, ki bo sestavljena iz fiksne letne najemnine […] in spremenljive najemnine […]. Upravljavec mora v skladu z najemno pogodbo plačati tudi […], s čimer upravljavec v okviru pogodbe

([12]) Postopek se je začel z objavo v vodilnih mednarodnih in danskih medijih: The New York Times, The Times, Børsen, Licitation, Byggeriets Dagblad, Berlingske Tidende in Politiken.

([13]) Vsi morebitni lokalni upravljavci, kot so Tivoli, Bella Center, Malmö Arena in Parken so bili povabljeni k sodelovanju, vendar so vsi zavrnili sodelovanje na natečaju.

([14]) Skupina Live Nation Entertainment je največja svetovna družba za glasbene in zabavne prireditve v živo. Njene dejavnosti vključujejo predvsem promocijo dogodkov, upravljanje objektov ter opravljanje in dobavljanje storitev prodaje vstopnic. Live Nation Entertainment upravlja svoje dejavnosti na vsakem ozemlju prek lokalnih družb. Na Danskem podjetje vodi družba Live Nation Denmark ApS.

dejansko plača vse spremenljive stroške, vključno s stroški vzdrževanja. Zakup se sklene za obdobje […] let (vse ponudbe so morale biti vsaj za obdobje 25 let, upravljavec pa je pojasnil, da dolgoročne pogodbe od 20 do 30 let v tej dejavnosti niso neobičajne).

(44) Čeprav ti dogovori zmanjšujejo ugodnosti za izbranega upravljavca na najnižjo raven, potrebno za zagotovitev obratovanja infrastrukture, pa za upravljavca nove dvorane ni mogoče izključiti ugodnosti. Vendar, glede na to, da bi ta pomoč bila združljiva z notranjim trgom, kot je razloženo spodaj, dokončna ugotovitev o obstoju pomoči ni potrebna.

Uporaba dvorane

(45) V skladu z zakupno pogodbo mora dati upravljavec večnamensko dvorano na razpolago različnim skupinam uporabnikov in za različne dejavnosti (s poudarkom na zabavnih dogodkih v živo, kulturi in športu) ter ne sme prednostno obravnavati določene vrste dejavnosti, s čimer zagotovi večnamensko uporabo dvorane. Da bi bila dvorana uporabnikom dostopna po tržnih cenah, zakupna pogodba določa, da „so cene, ki se zaračunavajo za uporabo, tržne cene, ki ustrezajo razumnim cenam na prostem trgu za zadevno dejavnost“ ([15]). Dvorane se tudi ne sme večinoma oddati nekaterim „izbranim“ uporabnikom. Zato je dvorana večnamenska in odprta za vse ter ni namenjena samo enemu glavnemu uporabniku.

(46) Zakupna pogodba tudi navaja, da so cene, ki se zaračunavajo za uporabo, tržne cene, ki ustrezajo razumnim cenam na prostem trgu za zadevno dejavnost. Poleg tega je upravljavec zasebna družba, ki mora pokriti svoje stroške in ustvarjati dobiček, zato lahko prosto določa cene glede na tržne razmere in ne more razlikovati med uporabniki.

(47) Najem dvorane lahko pomeni pomoč za uporabnike, če se uporabniki lahko obravnavajo kot podjetja v smislu člena 107 Pogodbe in če je najemnina, ki jo plačajo, nižja od najemnine za uporabo primerljive infrastrukture pod običajnimi tržnimi pogoji. Nepoklicni uporabniki ne spadajo med podjetja v smislu člena 107 Pogodbe. Vendar v tem primeru, glede na to, da bi ta pomoč bila združljiva z notranjim trgom, kot je razloženo spodaj, dokončna ugotovitev o obstoju pomoči ni potrebna.

Učinek na konkurenco in trgovino med državami članicami

(48) Zadevna dvorana je večnamenska dvorana, v kateri je mogoče organizirati veliko različnih dogodkov (glasbene, kulturne in športne prireditve) na visoki mednarodni ravni. Ker je trg za organizacijo tovrstnih mednarodnih dogodkov odprt za konkurenco med ponudniki prizorišč in organizatorji dogodkov, se lahko predpostavlja, da gre za vpliv na konkurenco in trgovino med državami članicami, kar potrjuje lokacija načrtovane večnamenske dvorane (zelo blizu južni Švedski pri prevozu z avtomobilom ali vlakom) in obstoj drugih dvoran tako v Københavnu kot tudi v bližnjih mestih (vključno z drugimi državami članicami).

(49) Poleg tega je Splošno sodišče v svojem sklepu o kompleksu Ahoy na Nizozemskem odločilo, da ni bilo razloga za omejitev trga na ozemlje navedene države članice ([16]). Komisija zato podobno kakor v sklepu o začetku postopka meni, da pomoč dvorani izkrivlja konkurenco in vpliva na trgovino med državami članicami.

5.2. ZDRUŽLJIVOST

(50) Danski organi so trdili, da bi bilo treba ukrep, če bi bilo ugotovljeno, da pomeni državno pomoč, razglasiti za združljivega z notranjim trgom v skladu s členom 107(3)(c) Pogodbe. Da bi bilo mogoče predlagani ukrep razglasiti za združljivega z notranjim trgom v skladu s tem odstopanjem, Komisija proučuje, ali je cilj politike, ki vodi ukrep, skupni interes in ali je ukrep potreben in sorazmeren ter ne povzroča prekomernega izkrivljanja konkurence.

(51) Kar zadeva doseganje cilja politike v skupnem interesu, je treba opozoriti, da se lahko gradnja objektov za prirejanje športnih in drugih javnih prireditev ter podpora raznovrstnih dejavnosti za splošno javnost obravnava kot

([15]) Čeprav se lahko vsaki stranki, ki je pogost ali večkratni uporabnik ali najemnik dvorane, ali vsaki stranki, ki je sponzor ali trgovinski partner dvorane, ponudijo morebitne ugodnosti, na primer za […], jih je treba ponuditi vsem primerljivim uporabnikom dvorane po preglednih, enakih in nediskriminatornih pogojih, s čimer se zagotovi, da noben posamezen uporabnik ni deležen ugodnejše obravnave od ostalih.

([16]) Zadeva T-90/09, *Mojo Concerts BV in Amsterdam Music Dome Exploitatie BV* proti *Komisiji*, Sklep Splošnega sodišča z dne 26. januarja 2012, točka 45.

odgovornost države, zlasti ob upoštevanju Amsterdamske deklaracije o športu in člena 165 Pogodbe: „Unija prispeva k spodbujanju evropske razsežnosti v športu ob upoštevanju njegove posebne narave, na prostovoljstvu temelječih struktur in njegove družbene in vzgojne vloge“.

(52) V dvorani bodo poleg športnih dogodkov potekale tudi kulturne prireditve (koncerti, predstave), ki bodo kot take prispevale k spodbujanju kulturne raznolikosti v skladu s členom 167(4) Pogodbe. Poleg tega bo s povečano kulturno ponudbo prispevala k splošni blaginji ter imela nekatere pozitivne učinke na gospodarsko rast in zaposlovanje.

(53) Ker se bo z izgradnjo dvorane povečal dostop splošne javnosti do športa in kulture, prav tako pa se bo z njima ukvarjalo več ljudi, zlasti ob upoštevanju večnamenskosti dvorane in pomanjkanja zmogljivosti in/ali ustreznih drugih objektov za športne in druge prireditve v København, bo mesto København s tem, ko bo omogočilo izgradnjo dvorane, izpolnilo svojo obveznost do splošne javnosti ter tako pritegnilo dodatne kulturne, glasbene in športne prireditve. Izgradnjo dvorane je treba zato obravnavati v okviru izpolnjevanja ciljev politike v skupnem interesu.

(54) Danski organi so med postopkom iz priglasitve umaknili nepovratna sredstva regije Hovedstaden. Kar zadeva nujnost in sorazmernost predlaganega ukrepa, so danski organi tudi med postopkom dokazali potrebo po dodatni zmogljivosti večnamenske dvorane ter navedli, da obstoječe dvorane nimajo zadostnih zmogljivosti, poleg tega pa naj ne bi bile primerne za nekatere vrste dogodkov (na primer preostale dvorane v København bodisi niso dovolj prilagodljive ali se jih ne da v zadostni meri posodobiti, da bi lahko v København privabile mednarodne športne, glasbene in zabavne prireditve). Zato naj bi nova večnamenska dvorana le v zelo omejenem obsegu konkurirala za dogodke, ki bi se sicer verjetno odvijali na drugih krajih v København, saj bo večnamenska dvorana zagotavljala druge zmogljivosti, v njej pa bo prirejena vrsta novih prireditev, ki jih zdaj v København ne morejo organizirati, zaradi česar se bo povečalo število prireditev, kakor je podrobneje pojasnjeno v nadaljevanju.

(55) Čeprav je v København in bližnjih mestih več dvoran (vključno z drugimi državami članicami), Komisija meni, da je Danska dokazala, da ima premalo zmogljivosti, vsaj za nekatere vrste prireditev, ter potrdila, da bo nova dvorana dopolnjevala zmogljivosti, ki so že na voljo v drugih dvoranah, in jih ne bo nadomestila. Danski organi so tudi pojasnili, da se bo z novo dvorano povečala ponudba kulturnih, glasbenih in športnih prireditev, kar pomeni, da ne bo zgolj nadomeščala drugih prizorišč.

(56) Večnamenska dvorana se bo uporabljala za velike dvoranske kulturne, glasbene in športne prireditve. V njenih prilagodljivih prostorih bo mogoče organizirati športne prireditve, prvenstva, koncerte, predstave, kulturne prireditve, kongrese, razstave itd. Ob športnih prireditvah bo dvorana sprejela 12 500 ljudi, ob glasbenih pa 15 000. Dvorana ni primerna za organizacijo nogometnih tekem.

(57) Med preostala prizorišča v København sodita predvsem Parken, nacionalni nogometni stadion v centru København (domači stadion nogometnega kluba FC København, ki se uporablja tudi za velike predstave/koncerte in lahko sprejme okoli 45 000–50 000 gledalcev), in Forum København (pokrito prizorišče) v København, ki se uporablja predvsem za konvencije in razstave.

(58) Parken je predvsem nogometni stadion in kot tak ne konkurira novi večnamenski dvorani, ki nima zmogljivosti, da bi lahko gostila nogometne tekme. Stadion Parken se v manjši meri uporablja tudi za prirejanje koncertov, vendar se glede na njegovo zmogljivost uporablja predvsem za velike stadionske turneje, ki privabljajo med 40 000 in 50 000 gledalcev. Lahko se preoblikuje tudi v ogrevano pokrito dvorano, kljub temu pa se večinoma uporablja za nogometne tekme. Glede na pretekli program je stadion Parken gostil 19 koncertov v obdobju 2007 do 2011, pri čemer naj bi po najboljših ocenah prišlo povprečno okoli 34 000 gledalcev. Zato lahko sklepamo, da na koncerte na stadionu Parken povprečno prihaja več kot dvakrat večje število gledalcev, kot jih omogoča načrtovana največja zmogljivost nove večnamenske dvorane. Poleg tega naj bi po podatkih družbe Live Nation Denmark stadion Parken gostil […] koncertov v okviru turnej, od česar je […] samo stadionskih turnej, ki so namenjene zelo velikim občinstvom, pogosto med 40 000 in 50 000 gledalci, kar zelo presega zmogljivost večnamenske dvorane. Stadionske turneje redko vključujejo dvorane v svojih razporedih, ker je prodaja vstopnic v njih omejena. Poleg tega za ustvarjalce tudi ni zanimivo, da bi izpad vstopnic nadomestili z večkratnimi nastopi v dvorani.

(59) Drugo obstoječe prizorišče v centru København je Forum, ki je starejše (pokrito) prizorišče za prirejanje koncertov in razstav. Za koncerte lahko Forum zagotovi 8 500 sedežev oziroma 10 000 stojišč. Veliko dogodkov, ki se lahko dobro organizirajo v Forumu, za novo večnamensko dvorano ne bi bilo tako primernih, saj bi bila

zmogljivost dvorane premalo izkoriščena. Zgradba Foruma se tudi fizično razlikuje od sodobnih zgradb, saj je bila zgrajena v dvajsetih letih prejšnjega stoletja. V njej prevladuje velika talna površina, ki je primerna za konvencije in razstave, pri katerih se mora občinstvo premikati po prostoru, manj pa za koncerte. Še zlasti pa ni primerna za športne prireditve.

(60) Zato se nova večnamenska dvorana, Forum in Parken bistveno razlikujejo po zmogljivostih in prilagodljivosti, posledično pa teh prizorišč ni mogoče velikokrat obravnavati kot zamenljiva. Zaradi takih razlik je verjetno, da bo konkurenčni učinek nove večnamenske dvorane na obstoječi prizorišči v Københavnu in njuno privlačnost za organizacijo dogodkov majhen.

(61) Obstoječi prizorišči, ki sta podobni novi večnamenski dvorani, sta Malmö Arena na Švedskem in Jyske Bank Boxen v Herningu, regiji Jylland, na Danskem (nekaj sto kilometrov od Københavna). Po navedbah danskih organov izvršni direktor slednjega prizorišča nasprotno pričakuje nove priložnosti, saj bi lahko v sodelovanju z novo večnamensko dvorano na Dansko privabili velike prireditve.

(62) Kar zadeva konkurenčni učinek nove večnamenske dvorane na prizorišče Malmö Arena, je bilo upoštevano naslednje. Čeprav leži Malmö blizu Københavna, je v drugi državi, od Danske pa ga loči morje, ki ga je treba prečkati po mostu, za katerega je treba plačati cestnino. Malmö Arena je večnamenska dvorana (čeprav je bila zasnovana v prvi vrsti kot športna dvorana), ki lahko sprejme 13 000 gledalcev na športnih prireditvah in 15 500 na koncertih, torej gre za zmogljivost, ki je podobna zmogljivosti nove večnamenske dvorane v Københavnu.

(63) Vendar je v programu za Malmö Areno za leti 2012 in 2013 velik delež prireditev, ki so bile (ali bodo) organizirane, namenjenih švedskemu ali lokalnemu občinstvu. Malmö Arena je domače prizorišče za lokalno hokejsko moštvo, ki tam igra približno 25 tekem vsako leto. Pretekli program (jesen 2012) kaže, da je večina koncertov in predstav, ki jih gosti Malmö Arena, namenjena švedskemu občinstvu, kar je razvidno tudi iz dejstva, da se na danski različici spletne strani oglašuje le zelo malo dogodkov (tj. štiri od štirinajstih številčno primerljivih prireditev iz programa za jesen 2012). Tri od teh štirih prireditev, oglaševanih na danski spletni strani, so bile del koncertne turneje, v katero so bila vključena tudi danska prizorišča. To dokazuje tudi, da organizatorji prizorišča v Københavnu ne obravnavajo nujno kot nadomestnega prizorišča za Malmö Areno, ampak da je nasprotno zaželeno igrati v obeh mestih.

(64) Tudi program za leto 2013 je v tem smislu podoben. Načrtovanih je 48 prireditev, od tega je 6 predstav/koncertov oglaševanih na danski različici spletne strani za Malmö Areno (od tega je ena predstava načrtovana tudi v Københavnu, dva koncerta sta bila tam že odigrana v okviru začetnega dela turnej, ena od teh prireditev pa je tekmovanje za pesem Evrovizije, ki bo v vsakem primeru prirejena na Švedskem, ker je Švedska zmagala na tekmovanju leta 2012). Poleg tega je iz prodaje vstopnic družbe Live Nation Entertainment za Malmö Areno razvidno, da je delež Dancev, ki prihajajo na mednarodne koncerte, ki so v Malmöju organizirani v okviru turnej, majhen.

(65) Zato je ob upoštevanju dejstva, da je Malmö Arena v drugi državi, kar pomeni, da so s tem neizogibno povezane nekatere ovire, kot so most, za katerega je treba plačati cestnino, drug jezik, valuta in kulturne razlike, ter zaradi tega, ker ima Malmö Arena enega glavnega uporabnika, in dejstva, da je veliko dogodkov namenjenih predvsem lokalnim prebivalcem ali Švedom, zelo malo verjetno, da bi večina dejavnosti, ki jih gosti Malmö Arena, potekalo na prizorišču izven Švedske. To pomeni, da je delež prireditev, ki je potencialno izpostavljen konkurenci s strani nove večnamenske dvorane v Københavnu, zelo majhen. Zato je tveganje, da bi bilo zaradi nove večnamenske dvorane v Københavnu v Malmö Areni manj prireditev ali da bi morala slednja zanje konkurirati, majhno. To pomeni, da je verjetno, da bo konkurenčni učinek nove večnamenske dvorane na Malmö Areno prav tako majhen.

(66) Po pričakovanjih danskih organov, pa naj bi imela nova večnamenska dvorana prav nasproten učinek. Omogočala bi organizacijo novih prireditev, ki jih drugače v Københavnu ali na tem območju ne bi bilo, kar bi lahko koristilo tudi drugim prizoriščem, kot so Parken, Jyske Bank Boxen in Malmö arena. Za izvedbo velikih športnih prireditev, kot so svetovna prvenstva v plavanju, hokeju na ledu in rokometu, je običajno treba imeti na razpolago več prizorišč in verjetno bi bila Danska s širšim območjem veliko močnejša kandidatka za organizacijo takšnih športnih prireditev kot sogostiteljica ali za organizacijo drugih prireditev, ki so lahko poslovno uspešne ali iz drugih razlogov (na primer zaradi vključevanja različnih območij) izvedljive le, če so prirejene na dveh danskih prizoriščih.

(67) Izbrani upravljavec, Live Nation Denmark, je potrdil, da bo za svoje prireditve še naprej uporabljal druga prizorišča na zadevnem območju in pri tem upošteval tako potrebe klientov po posebni vrsti prizorišča in lastne potrebe po organizaciji finančno uspešnih predstav. Zato svojim prizoriščem ne more zagotavljati prednosti. Kot primer lahko navedemo, da je Live Nation eden od glavnih ponudnikov vsebin v dvorani O_2 v Londonu, čeprav

prizorišče upravlja drug upravljavec. Kot upravljavec prizorišča si izbrani upravljavec prizadeva, da je njegovo prizorišče v uporabi kar največ dni in se tako ustvarja dobiček. Zato je zelo spodbujen k temu, da so njegova prizorišča na voljo drugim organizatorjem prireditev. Po pogodbi o upravljanju upravljavec drugim organizatorjem prireditev ne sme zavrniti dostopa do večnamenske dvorane in je zavezan k temu, da jo da na razpolago različnim uporabnikom po tržni ceni, ne da bi pri tem dajal prednost kateremu koli posameznemu podjetju.

(68) Zato Komisija meni, da je Danska dokazala potrebo po dodatnih zmogljivostih v Københavnu ter da bo nova večnamenska dvorana dopolnjevala obstoječe dvorane z dodatno zmogljivostjo, poleg tega pa bo mogoče v Københavnu prirediti še raznovrstnejše prireditve, s čimer bo imela velike koristi splošna javnost, ki ji bo zagotovljen dostop do takšnih prireditev na tem območju. Prekrivanje med obstoječimi prizorišči v regiji in novo večnamensko dvorano je treba obravnavati kot majhno, zato ni verjetno, da bi se z izgradnjo nove večnamenske dvorane zaprlo obstoječe prizorišče v regiji, saj je nova večnamenska dvorana predvsem dopolnilo in ne nadomestek obstoječih dvoran. Zelo malo je tudi verjetno, da bi prišlo do vertikalnega zapiranja trga ali spodbud za izkrivljanje konkurence s protikonkurenčno nizkimi cenami. Kar zadeva morebitno vertikalno zapiranje trga, je upravljavec večnamenske dvorane, kakor je bilo tudi omenjeno zgoraj, pogodbeno obvezan, da zagotovi enakovreden dostop do dvorane in nima priložnosti, da bi lahko drugim organizatorjem prireditev zavrnil dostop do dvorane. Poleg tega pa bi s takšnim ravnanjem tudi žrtvoval svojo lastno finančno uspešnost.

(69) Projekt brez javnega sofinanciranja ne bi bil izveden, saj po navedbah danskih organov, kar potrjujejo tudi prejšnji poskusi mesta København, da bi dvorano zgradilo, brez prispevka države ne bi bilo dovolj sredstev za financiranje projekta večnamenske dvorane. Načrti so obstajali že deset let in mesto København bi sprejelo vsakega zasebnega vlagatelja, ki bi se lotil gradnje večnamenske dvorane pod izključno tržnimi pogoji, vendar ni bilo nobenega takšnega vlagatelja, kakor je na primer razvidno iz zgoraj opisanega poskusa iz leta 2009.

(70) Državni prispevek je omejen na likvidnostno vrzel, tj. na financiranje, ki ni na voljo na trgu. Prispevek v višini 325 milijonov DKK (43,7 milijona EUR) ustreza okoli 30 % skupnih stroškov, vključenih v načrtovanje in izgradnjo večnamenske dvorane. Država bo imela na podlagi svojega prispevka v lasti 50 % družbe Arena, ki je bila ustanovljena, da bi večnamensko dvorano zgradila in nato prevzela njeno lastništvo ter upravljala sporazum o upravljanju. Vendar bo, kakor je pojasnjeno zgoraj, upravljanje večnamenske dvorane prevzel ločen subjekt.

(71) Če bi se zgradila manjša dvorana ali cenejša dvorana z isto zmogljivostjo, s tem ne bi bili izpolnjeni želeni cilji projekta. Z manjšo dvorano ne bi bila izpolnjena potreba po novem prizorišču z načrtovano zmogljivostjo in prilagodljivostjo, kot jo ima večnamenska dvorana. Nova večnamenska dvorana tako zapolnjuje vrzel, ki bi ostala odprta, če bi bila namesto tega zgrajena manjša dvorana z manjšo zmogljivostjo. Prav tako je verjetno, da bi imela manjša dvorana večji vpliv na konkurenco, saj se ne bi toliko razlikovala od obstoječih prizorišč.

(72) V zvezi s cenejšo in manj dovršeno dvorano je treba opozoriti, da bo fundacija Realdania financirala le arhitekturno zelo ambiciozen projekt. Tudi mesto København ima visoke zahteve v zvezi z arhitekturnimi in estetskimi vidiki novih objektov na območju, na katerem naj bi bila zgrajena dvorana. Poleg tega je lokacija dvorane na območju, za katerega se načrtuje, da bo postalo stanovanjsko naselje, zaradi česar sta dražji tako zasnova kot tudi zvočna izolacija.

(73) Zato je bilo dokazano, da je za uresničitev projekta ključno, da je k temu zavezana država. Poleg tega je potrebno tudi javno sofinanciranje, saj brez prispevka države ne bo dovolj sredstev za financiranje projekta večnamenske dvorane. Na podlagi zgoraj navedenega se lahko sklepa, da je bilo zagotovljeno, da je tudi državni prispevek omejen le na tisto, kar je nujno potrebno.

(74) V vsakem primeru postopek za izbor upravljavca in zakupna pogodba ter zgoraj navedeni razlogi zagotavljajo, da bi bile izpolnjene zahteve glede nujnosti in sorazmernosti.

(75) Tudi pri uporabi večnamenske dvorane so danski organi dokazali, da razlike med uporabniki ne bodo nastajale, prav tako pa se nobenemu podjetju ne bo dodelila kakršna koli prednost. Torej je dvorana večnamenska in odprta za vse ter ni namenjena samo enemu glavnemu uporabniku.

(76) Zato bo nova večnamenska dvorana dopolnjevala obstoječe dvorane z dodatno zmogljivostjo, poleg tega pa bo mogoče v Københavnu prirediti še raznovrstnejše prireditve. Torej je treba pomoč obravnavati kot dobro usmerjeno in utemeljeno.

(77) Na podlagi zgoraj omenjenih razlogov je tako dokazano, da je sodelovanje države pri projektu večnamenske dvorane nujno in sorazmerno ter ne povzroča prekomernega izkrivljanja konkurence, poleg tega pa bi bil morebiten prenos te pomoči na upravljavca in uporabnike prav tako združljiv z notranjim trgom.

6. **ZAKLJUČEK**

(78) Državni prispevek za izgradnjo večnamenske dvorane v Københavnu pomeni državno pomoč za družbo Arena, pri čemer je mogoče, da se ta pomoč prenese tudi na upravljavca in uporabnike večnamenske dvorane. Dokazano je bilo, da je javno sofinanciranje večnamenske dvorane nujno in sorazmerno za uresničitev projekta, poleg tega je dovolj odprto vsem brez razlik, ne da bi bila kateremu koli podjetju dodeljena kakršna koli prednost. Izid preskusa tehtanja je tako pozitiven.

(79) Komisija zato meni, da je financiranje večnamenske dvorane združljivo z notranjim trgom na podlagi člena 107(3)(c) Pogodbe.

(80) Komisija opozarja, da se je Danska strinjala, da se odločitev sprejme v angleškem jeziku kot verodostojnem jeziku –

SPREJELA NASLEDNJI SKLEP:

Člen 1

Ukrepi, ki jih načrtuje Danska v zvezi z večnamensko dvorano v Københavnu, tj. prispevek v višini 325 milijonov DKK mesta København, nepovratna sredstva v višini 15 milijonov DKK s strani odbora Elitefacilitetsudvalget in pravica do brezplačne uporabe zemljišča, na katerem naj bi bila zgrajena večnamenska dvorana, za 40 let, so združljivi z notranjim trgom v skladu s členom 107(3)(c) Pogodbe o delovanju Evropske unije. Izvajanje navedenih ukrepov se torej dovoli.

Člen 2

Ta sklep je naslovljen na Kraljevino Dansko.

V Bruslju, 15. maja 2013

Za Komisijo
Joaquín ALMUNIA
Podpredsednik